

M.A. (PART- II)
SOCIOLOGY
Industry, labour and Society
(Paper – V) April 2016

Q.P. Code : **21776**

For Internal Students (2 Hours 15 minutes) [Total Marks : 75

For External Students (3 Hours) [Total Marks : 100

- N.B. : (1) **External** students should attempt any **four** questions.
(2) **Internal** students should attempt any **three** questions from
Q Nos. 1 to 6. Do not attempt Q. Nos. 7 and 8
(3) All questions carry **equal** marks.

1. Examine the impact of industry on family, kinship, caste and community.
2. Analyse the issues related to industry and labour in India
3. Explain the changing features of formal organization.
4. Discuss the relationship between work and alienation.
5. Write an essay on Politics of Regionalism and Labour Market.
6. Write short notes on any **two** of the following :
 - (a) Labour commitment
 - (b) Flexible specialization
 - (c) Trade unions and politics
 - (d) Voluntary Retirement Scheme
7. Give your views on industrial relations and changing role of the state in India
8. Examine the issues related to labour in the context of economic liberalization in India.

TURN OVER

Q.P. Code : 21776

2

(मराठी रूपांतर)

नियमित विद्यार्थ्यांसाठी

(२ तास १५ मिनिटे)

[एकूण गुण : ७५]

बहिःशाल विद्यार्थ्यांसाठी

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) बहिःशाल विद्यार्थ्यांनी कोणतेही चार प्रश्न सोडवावेत.

(२) नियमित विद्यार्थ्यांनी प्रश्न क्रमांक १ ते ६ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत.

प्रश्न क्रमांक ७ व ८ सोडवू नयेत.

(३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. उद्योगाच्या परिणामांचे कुटुंब, नातेसंबंध, जात आणि समुदाय यांच्या संदर्भात परीक्षण करा.
२. भारतातील उद्योगधंदे आणि कामगार यांच्याशी संबंधित प्रश्नांचे पृथक्करण करा.
३. औपचारिक संघटनेची बदलती वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
४. काम आणि अलगीकरण यातील परस्पर संबंधांची चर्चा करा.
५. प्रादेशिकवादाचे राजकारण व कामगार बाजार यावर निबंध लिहा.
६. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-
 - (अ) कामगारांची जबाबदारी / वचन
 - (ब) लवचिक विशेषीकरण
 - (क) कामगार संघटना आणि राजकारण
 - (ड) स्वेच्छा निवृत्ती योजना
७. औद्योगिक संबंध आणि भारतातील राज्यांची बदलती भूमिका याविषयी तुमचे मत सांगा.
८. भारतामधील श्रमिकांच्या प्रश्नांचे मुक्त अर्थव्यवस्थेच्या संदर्भात परीक्षण करा.

SP-Con. 6905-16.

M.A. (PART- II)
SOCIOLOGY

Environment and Society
(Paper – VII) April 2016

Q.P. Code : **20654**

[For External students]
[For Internal Students]
Marks : 75

3 Hours
2 Hours 15 minutes

[Total Marks : 100
[T o t a l

- N.B. : (1) External students should attempt any **four** questions.
(2) Internal students should attempt any **three** questions from question Nos. 1 to 6. Do not attempt question No. 7 and 8.
(3) All questions carry **equal** marks.

1. Elaborate in detail the factors responsible for changing human-nature relationship.
2. Critically evaluate Beck's ideas on risk society.
3. Write an essay on the impact of human activities on the environment.
4. What do you mean by anti-dam struggle in India? Highlight the main issues raised by them.
5. Critically evaluate how the governments forest policy has had an effect on the forest and the tribal communities dependent on it.
6. Write short notes on any two :
 - (a) Conservation of Parks
 - (b) Marxist perspective on environment
 - (c) Global warming
 - (d) Bio-diversity
7. What do you mean by sustainable development? Highlight aims and needs of sustainable development.
8. Critically evaluate the perspectives on environmental determinism and possibilism.

Q.P. Code : 20654

2

(मराठी रूपांतर)

दूर व मुक्त अध्ययन विद्यार्थ्यांसाठी
नियमित विद्यार्थ्यांसाठी

(३ तास)
(२ तास १५ मिनिट)

[एकूण गुण : १००
[एकूण गुण : ७५

सूचना : (१) दूर व मुक्त अध्ययन विद्यार्थ्यांसाठी कोणतेही चार प्रश्न सोडवावे.
(२) नियमित विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्न क्र. १ ते ६ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत. प्रश्न क्र. ७ व ८ सोडवू नये.
(३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. मानव व निसर्ग यांच्यातील झालेल्या बदलांसाठी कोणते घटक जबाबदार आहेत. यांचा आढावा द्या.
२. यू बेकच्या धोकादायक समाजावर (Risk society) असणारे विचार यावर टिकात्मक मूल्यमापन करा.
३. मानवाच्या विविध हालचालींचा (कार्यक्रमांचे) पर्यावरणावर झालेले परिणाम - या विषयावर निबंध लिहा.
४. धरण विरोधी लढा म्हणजे काय ? भारतात झालेल्या धरण विरोधी लढ्यात मांडलेल्या प्रमुख प्रश्नावर प्रकाश टाका.
५. शासकीय वन धोरणांचा जंगले व त्यावर अवलंबून असणाऱ्या आदिम समाजावर काय परिणाम झाला आहेत याचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.
६. कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :
(अ) सार्वजनिक उद्यानांचे संरक्षण (ब) पर्यावरणाबाबत मार्क्सवादी दृष्टीकोन
(क) जागतिक तापमान (ड) जैव विविधता (bio-diversity)
७. चिरंतन (शाश्वत) विकास म्हणजे काय ? शाश्वत विकासाचे उद्देश आणि गरजावर प्रकाश टाका.
८. 'पर्यावरणीय निर्णायकवादी व शक्यतावादी' दृष्टीकोनाचे टिकात्मक विवेचन करा.

M.A. (PART- II)
SOCIOLOGY

Sociology of Social Movements
(Paper – VIII) April 2016

Q.P. Code : 21570

[For External Students]
[For Internal Students]

3 Hours
2.15 Hours

[Total Marks : 100
[Total Marks : 75

- N.B. :** (1) External students should attempt any **four** questions.
(2) Internal students should attempt any three questions from Q.Nos. 1 to 6. Do not attempt Q.Nos. 7 and 8.
(3) All questions carry equal marks. (25 marks each)

1. Define Social Movement. Discuss its characteristics in detail. 25
2. Explain as to how Resources Mobilization theory helps in understanding the emergence of social movement. 25
3. Critically evaluate the Dalit Movement in India. 25
4. Bring out the distinction between Reform and Revolution. 25
5. Discuss 'Power' and 'Justice' as major themes in social movements. 25
6. Write short notes on any two of the following: 25
 - (a) Relative Deprivation theory.
 - (b) 'Identity' as a major theme in social movement.
 - (c) Ideology
 - (d) Women's Movements.
7. Discuss some of the major issues taken up by Shivsena leadership. 25
8. Explain the impact of Globalisation on Indian Social Movements. 25

Q.P. Code : 21570

2

(मराठी रूपांतर)

बहिःशाल विद्यार्थ्यांसाठी (३ तास) [एकूण गुण : १००
नियमित विद्यार्थ्यांसाठी (२ तास १५ मिनिटे) [एकूण गुण : ७५

- सूचना : (१) बहिःशाल विद्यार्थ्यांनी कोणतेही चार प्रश्न सोडवावेत.
(२) नियमित विद्यार्थ्यांनी प्रश्न क्रमांक १ ते ६ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत. प्रश्न क्रमांक ७ व ८ सोडवू नयेत.
(३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २५ गुण)

१. सामाजिक चळवळीची व्याख्या द्या. तिची वैशिष्ट्यांची सविस्तर चर्चा करा. २५
२. साधन सामग्रीची गतिशीलता सिध्दांताद्वारे सामाजिक चळवळीचा उदय कसा जाणून घेता येईल हे स्पष्ट करा. २५
३. भारतातील दलित चळवळीचे टीकात्मक मूल्यमापन करा. २५
४. सुधारणा आणि क्रांती यातील फरक स्पष्ट करा. २५
५. सामाजिक चळवळीच्या 'सत्ता' आणि 'न्याय' हे मुख्य गाभे आहे याची चर्चा करा. २५
६. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा. २५
(अ) सापेक्ष वंचितता सिध्दांत
(ब) अस्मिता: सामाजिक चळवळीचा मुख्य गाभा
(क) आदर्शवाद
(ड) स्त्रीयांच्या चळवळी
७. शिवसेना नेतृत्वाने हाती घेतलेल्या मुख्य प्रश्नांची चर्चा करा. २५
८. भारतातील सामाजिक चळवळीवरील जागतिकीकरणाच्या प्रभावाचे स्पष्टीकरण द्या. २५

M.A. (PART- II)
SOCIOLOGY
Gender and Society
(Paper -X) April 2016

QP Code : 21834

External Students]

(3 Hours)

[Total Marks :100

Internal Students]

(2 ½ Hours)

[Total Marks 75

- N.B. : (1) External students should attempt any 3 questions from Q. no. 1-6 Do not attempt Q. no. 7 and 8
(2) Attempt **any three** questions from the remaining **four** questions.
(3) All questions carry equal marks.

1. Explain the meaning of feminism and examine various types of feminism.
2. What is sex ratio? Explain how the declining sex-ratio impacts women's position in Indian Society.
3. Explain how gender and family determines socialization practices in patrilineal Indian Society.
4. Discuss in detail Periyars view on women caste and self-respect.
5. Briefly evaluate the status of women in colonial India.
6. Write short notes on **any two** of the following :-
 - (a) Sexual division of labour
 - (b) Women's rights as Human rights
 - (c) Gender and communalism
 - (d) Phule's Critique of Brahminism
7. Write an essay on women's involvement in the nationalist movement.
8. Write an essay on the impact of globalization on women.

SP-Con. 6975-16.

[TURN OVER]

(मराठी रूपांतर)

बहिःशाल विद्यार्थ्यांसाठी)	(३ तास)	(एकूण : गुण १००)
नियमित विद्यार्थ्यांसाठी)	(२ तास ३० मिनिटे)	(एकूण : गुण ७५)

- सूचना : (१) बहिःशाल विद्यार्थ्यांनी कोणतेही चार प्रश्न सोडवावेत.
 (२) नियमित विद्यार्थ्यांनी प्र. क्र. १-६ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत
 प्र. क्र. ७ व ८ सोडवू नये.
 (३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. स्त्रीत्ववादाचा अर्थ स्पष्ट करा आणि स्त्रीत्ववादाच्या विविध प्रकारांचे वर्णन करा.
२. स्त्री पुरुष प्रमाण म्हणजे काय? स्त्रियांचे प्रमाण भारतीय स्त्रीच्या घसरणीवर कसा परिणाम करतो ते स्पष्ट करा.
३. भारतातील पितृसत्ताक समाजात मुलींचे लिंग भेद आणि कुटुंबातील सामाजिकरण कसे घडवून आणले जाते ते सांगा.
४. जात आणि स्वाभिमान या संदर्भातील पेरियार यांच्या विचारांचे सविस्तर वर्णन करा.
५. ब्रिटीशकालीन भारतातील स्त्री दर्जाचे थोडक्यात मूल्य मापन करा.
६. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :
 (अ) लिंगभेदावर आधारित श्रम विभाजन
 (ब) मानवी अधिकार म्हणून स्त्रियांचे अधिकार (हक्क)
 (क) लिंगभेद आणि जातीय दंगे
 (ड) ब्राह्मण्यवादावरील महात्मा फुलेंच्या चिकीत्सक विचार
७. राष्ट्रीय चळवळीतील स्त्रियांच्या सहभागावर निबंध लिहा.
८. जागतिकीकरणाचा भारतीय स्त्रियांवरील पडलेला प्रभाव निबंध लिहा.
